YÖRÜKLER II

Editörler
İlhan Şahin
Aymira Taşbaş - Erhan Taşbaş

Ankara 2022

BURSA
OSMANGAZİ BELEDİYESİ YAYINLARI
Ulubatlı Hasan Bulvarı No: 6 Santral Garaj / Bursa
Tel: 0.224.444 16 01 Faks: 0.0224.270 70 63
www.osmangazi-bld.gov.tr

YÖRÜKLER II

Editörler
İlhan Şahin
Aymira Taşbaş - Erhan Taşbaş

Proje Koordinatörleri
Cem Kürşad Hasanoğlu
Gülşah Cebelli Öncel

İç Tasarım
İlhan Şahin

Kapak Tasarım
Mehmet Temelli

Baskı: Aralık 2022

ISBN: 978-975-2406-50-6

Kapak: 2022 Bursa Türk Dünyası Kültür Başkenti Logosu

Baskı ve Cilt:
SALMAT BASIM YAYINCILIK
Zübeyde Hanım Mah. Sebzebahçeleri Cad.
(B.San.1. Cadde) Arpacıoğlu İşhanı No: 95/1
İskitler Altındağ/ANKARA Tel: 0312 341 10 20
Sertifika No: 47771

25

Dervişler ve Göçebeler Arasındaki İlişkiye Dair Bir Değerlendirme: Barak Baba ve Baraklılar

Sadullah Gülten[*]

An Assessment Upon the Relationship Between Dervishes and Nomads: Barak Baba and Baraklilar

Summary

In the religious and political life of the Turkmen, sheikhs, also known as Ata, Baba, Dede and Abdal, are vital. As in the examples of Dede Karkın, Hacı Bektaş Velî, Sarı Saltık, Taptuk Emre, they are not only religious but also political leaders of the Turkmen. Kalenderî/Haydarî sheikh Barak Baba is one of these examples. It is said that the name Barak, meaning long-haired dog, was given to him by his sheikh, Sarı Saltuk. He was killed in the city of Gilan, Azerbaijan, at a young age, but still a considerable number of Turkmen remained who considered him a leader. It is understood from a tombstone dated 1351 found in Amasya that some of the groups, which were affiliated with him, took the name Barakıyyûn/ Baraklılar. Barak Baba tombs in Balıkesir and Afyon must also have been built by these groups. In addition, the zawiyas, villages, communities and arable fields named Sheikh Barak and Barak, which were identified in Syria, the Balkans and Anatolia, carry the traces of the Turkmen who were affiliated with him. His reputation among the Turkmen increased with the influence of the groups affiliated with him, and Barak Baba was mentioned in the vilayetnâme of Hacı Bektaş Velî, which was written about two centuries after his death.

In this study, groups affiliated with Barak Baba will be focused on through congregations, zawiyas, villages and hamlets with names such as Barak, Barak, and Şeyh Barak, which are found in Anatolia, the Balkans and Syria, discussions about the historical personality, sufistic path and sect of Barak Baba were excluded from the scope of the study.

Keywords: Barak, Barak Baba, Hacı Bektaş Velî, Sheikh Barak, Baraklı Turkmen.

Türkmenlerin hayatında önemli rol oynayan şeyhlerden biri de hiç şüphesiz 13-14. yüzyıllarda yaşayan ve Yunus Emre tarafından tarikat silsilesi içinde sayılan Barak Baba'dır[1]. Bu dönemde yaşamış diğer şeyhlerin aksine onun tarihsel şahsiyeti, tasavvufî meşrebi ve tarikatı hakkında oldukça fazla malzeme bulunur. Bunlardan hareketle onun eski Türk gele-

---

* Prof. Dr., Ordu Üniversitesi, Ordu, Türkiye.

1 Yunus Emre, *Risâletü'n-Nushiyye ve Dîvan*, nşr. A. Gölpınarlı İstanbul 1965, s. 100. Yunus'a Taptuk'tan oldu hem Barak'dan Saltık'a / Bu nasip çün cûş kıldı ben nice pinhan olam.

neklerini sürdüren Kalenderî/Haydarî şeyhi olduğu kabul edilir[2]. Diğer Kalenderî/Haydarî şeyhleri gibi Türkmenler arasında faaliyet göstererek onlardan bazılarını kendisine bağlamıştır. Etrafındakilerden bir kısmı babaya bağlılıklarından dolayı Baraklılar adını almıştır. Bu durum Türkmenlerin hayatına doğrudan temas eden Dede Karkın, Hacı Bektaş Velî, Sarı Saltık ve Taptuk Emre gibi diğer şeyhler için de geçerlidir. Bahsedilen şeyhlerin etrafında bulunanlardan bazıları da tıpkı Baraklılar gibi Dede Karkın, Bektaşlı, Saltıklı ve Taptuklu isimleriyle anılmışlardır. Ayrıca onlar dağıldıkları yerlerde şeylerinin adına zaviyeler ve makam-türbeler inşa ederek isimlerini yaşatmanın yanı sıra onların tasavvufî görüşlerini de yaymışlardır.

Babaî hareketinin merkezlerinden biri olan Tokat'ın bir köyünde doğduğu rivayetinin yanı sıra Anadolu Selçuklu sultanı II. İzzeddin Keykavus'un oğlu olduğu, İstanbul'da rehin tutulurken patrik tarafından vaftiz edilip papaz olarak yetiştirilecekken Sarı Saltık tarafından Müslüman edilip yanına alındığı rivayeti de söz konusudur[3]. Asıl adı bilinmeyen Barak Baba'nın bu ismi almasında neden olarak Alameddin el-Birzali, Sarı Saltık'ı ön plana çıkartarak onun kusmuğunu yediği için şeyhinin ona *Sen barağımsın* diye hitap etmesini gösterir. Verdiği bilgiye göre adı Kıpçak lehçesinde köpek anlamına gelen Barak olarak kalmıştır[4]. Uzun tüylü bir cins av köpeği anlamına gelen Barak'ın Türk kültüründe önemli bir yeri olup onun doğuşuyla ilgili Kaşgarlı Mahmud ilginç bir efsane anlatır. Efsaneye göre Kerkes kuşu yaşlanınca iki yumurta yumurtlar ve bunlardan birinden çok koşan ve iyi avcı olan Barak çıkar[5]. Barak, Oğuz Kağan destanıyla Göktürk kitabelerinde iyi avcılığıyla ön plana çıkarken kurtları ve domuzları kovalarken de görülür[6]. Avcılık özelliğinden dolayı Anadolu'da da cins köpeklere Barak denildiği gibi Kıl Barak da denilir.

Hemen hemen bütün Anadolu'yu gezdikten sonra gittiği İran'da İlhanlı hükümdarı Gazan Han'ın (1295-1304) gözüne girmeyi başarmış, onun ölümünden sonra yerine geçen oğlu Olcaytu Hudabende döneminde de itibarını korumuştur. Olcaytu onu çeşitli yerlere yolladığı elçilik heyetlerine dahil etmiştir. Böyle bir elçilik heyetiyle Gilan'a gönderilen baba Gilanlıların reisi Topaç tarafından öldürülmüştür. Öldürülmesine çok üzülen

---

2 Fuat Köprülü, *Anadolu'da İslamiyet*, çev. Haz. M. Hulusi, İstanbul 2003, s. 58; A. Yaşar Ocak, *Popüler İslâm'ın Balkanlar'daki Destanî Öncüsü Sarı Saltık*, Ankara 2002, s. 84; A. Yaşar Ocak, *Babaîler İsyanı*, İstanbul 2016, s. 228; Ahmet T. Karamustafa, *Tanrının Kuraltanımaz Kulları*, çev. R. Sezer, İstanbul 2012, s. 11-12.

3 A. Yaşar Ocak, *Sarı Saltık*, s. 80.

4 Mustafa Koç, "Eski Anadolu Türkçesi Karışık Dilli Metinlerinden Barak Baba Manzumesi", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, Sayı 28, Yıl 2018, s. 288-289.

5 Kaşgarlı Mahmud, *Divanü Lûgat-it Türk*, çev. B. Atalay, Ankara 2013, s. 377.

6 Bahaeddin Ögel, *Türk Kültür Tarihine Giriş*, Cilt 4, Ankara 1995, s. 228.

Olcaytu, İlhanlı başkenti Sultaniye'de hatırasına bir türbe ve zaviye yaptırmıştır[7]. Kırk yaşındayken Azerbaycan'a bağlı Gilan'da öldürülmesine ve türbesinin Sultaniye'de bulunmasına rağmen Balıkesir'in Bigadiç ilçesine bağlı Topalak[8] ve Afyon'un Sandıklı ilçesine bağlı Celiloğlu köylerinde Barak Baba'ya isnat edilen birer türbe bulunur[9]. Balıkesir ve Afyon'da bulunan bu makam-türbeler babaya bağlı gruplar tarafından onun hatırasını yaşatmak için yapılmış olmalıdır. Kalabalık bir mürit topluluğuna sahip olduğu Amasya'nın Gümüş kazasında tespit edilen 1351 tarihli bir mezar taşında Barakıyyûn yani Baraklılar adına rastlanmasından[10] hareketle söylenebilir. Barak Baba'nın vecd halinde söylediği rivayet edilen birtakım anlaşılmaz sözlerden oluşan *Kelimât-ı Barak Baba* adındaki risale de 1449 tarihinde Amasya'da istinsah edilmiştir[11]. Bunların yanında Amasya sancağının Akdağ nahiyesindeki Baraklı[12] köyü de muhtemelen babaya tabi gruplar tarafından iskâna açılmıştır. Öbür taraftan Çorum sancağının Osmancık kazasındaki Barak[13], Sivas sancağının Sonisa kazasındaki Baş Baraklı[14] ve Bozok sancağının Kanak-ı Bâlâ nahiyesindeki Baraklı[15] köylerinin varlığı da bölgedeki Baraklıların bir hayli fazla olduğuna işaret eder. Bu bağlamda bahsedilen yerler arasındaki yakınlık dikkate alınırsa Eyalet-i Rum içinde yer alan Amasya, Çorum, Sivas ve Bozok'ta Baraklıların dağıldıkları söylenebilir. Barak Baba'nın Eyalet-i Rum'a bağlı Tokat'ın bir köyünde doğduğu yönündeki rivayetin temelinde de muhtemelen bölgedeki Baraklıların yoğun olmasının etkisi vardır. Ayrıca Kırşehir'de rastlanan Küllü Barak, Kıl Barak ve uzun tüylü anlamına gelen Tülü Barak isimli köylerin[16] kurucuları da muhtemelen babanın etrafında bulunup sonradan bölgeye gelenlerdir. Ölümünden yaklaşık iki asır sonra yazılan Hacı Bektaş Velî'nin menkı-

---

7 Bkz. 2. dipnot.

8 Aydın Ayhan, "Yeni Bulunan Barak Baba Yatırı ve İyileştirme Özellikleri", *IV. Türk Tıp Tarihi Kongresi*, İstanbul 18-20 Eylül 1996, Ankara 2003, s. 315-327.

9 https://www.afyonzafer.net/sandikli/sandikli-barak-baba-suyu-test-sonuclari-olumlu-cikti-h30446.html (6 Temmuz 2022)

10 Abdülbaki Gölpınarlı, *Yunus Emre ve Tasavvuf*, İstanbul 1961, s. 43.

Küllü men aleyha fân

Sahibu Hâze'l-kabr el-merhûm el-mağfûr

Bahâu'd-Din el Barâkî fî seneti isnâ ve hamsîn ve seb'amie

11 A. Yaşar Ocak, "Barak Baba", *DİA*, C. 5, İstanbul 1992, s. 61-62.

12 BOA, *TD*, nr. 387, s. 364; KKA, *TD*, nr. 26, 79a.

13 BOA, *TD*, nr. 387, s. 400; KKA, *TD*, nr. 38, 112a.

14 BOA, *TD*, nr. 387, s. 536; BOA, *TD*, nr. 54, s. 57; KKA, *TD*, nr. 12, 49a.

15 BOA, *TD*, nr. 155, s. 216-217; BOA, *TD*, nr. 315, s. 72, 248; KKA, *TD*, nr. 30, 20a, KKA, *TD*, nr. 31, 41a.

16 Nejat Birdoğan, *Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi*, İstanbul 1992, s. 53; Cahit Öztelli, "Yunus Emre Dolayısıyla Barak Baba-Taptuk Emre", *Türk Dili*, Cilt XIV, Sayı 167, s. 734.

bevî hayatının anlatıldığı vilayetnâmede Barak Baba'nın adının geçmesi de Kırşehir civarındaki bu Baraklılar sayesinde olmalıdır. Yine manzum vilayetnâmede Barak Baba'ya bağlı Baraklıların saç uzattıkları ve dolayısıyla kıllı oldukları bilgisinin[17] kaynağı da muhtemelen bunlardır.

16. yüzyılda tespit edilen Baraklılar yukarıda sayılanlardan ibaret olmayıp bu sırada Yeni-il, Bozok ve Kayseri sancaklarına dağılan Dulkadirli Türkmenlerine bağlı cemaatlerden başka Sis ve Saruhan sancaklarında yaşayan Baraklılara rastlanır. Bunların arasında yer alan Kayseri sancağındaki Şeyh Baraklılar dikkat çekicidir. Köstere nahiyesindeki cemaat 1484 tarihli defterde *Karye-i Sömengan Yörükân tâbi' Köstere* olarak kaydedilmiştir. 45 nefer nüfusa sahip olan cemaatin içinde Şeyh Barak isimli birisi yaşamaktadır[18]. 1500 tarihine 68 neferden Hisarbey Şeyh Ahmed'in, Şuayb ve Bayad ise Şeyh Barak'ın evlatları olarak yer alır[19]. 976 numaralı tarihsiz defterden itibaren ise cemaatin adı artık Şeyh Baraklı olarak geçmeye başlar. Cemaat bu sıralarda Yuvani, Sömengan ve Ortaviran mezraalarında ziraat etmektedir. Ayrıca 3 nefer de Zamantı kazasında yaşamaktadır. 1584 tarihine gelindiğinde artık Sömengan, Yuvani, diğer adı Bektaşlı olan Ortaviran mezraaları karyeye dönüşmüştür. Toplam 131 neferin yaşadığı her üç köy için "*Şeyh Baraklı cemâ'ati mütemekkin olub karye olmuşdur.*" şeklinde açıklama yer alır[20]. Köstere Yörüklerine bağlı Sömengan cemaatinin sonradan Şeyh Barak adını alması doğrudan cemaatin arasında yaşayan Şeyh Barak'la ilgilidir. Onun hakkında herhangi bir bilgi yoksa da Barak Baba'nın takipçilerinden birisi olması muhtemeldir. Özellikle baba adının yazılmayıp deftere doğrudan Şeyh Barak (شيخ برك) olarak kaydedilmesi bu ihtimali kuvvetlendirir. Öte yandan Barak Baba'yla bağlantılı olmasa bile içinde yaşadığı cemaatin zamanla Şeyh Barak adını alması, Türkmenler ve şeyhler arasındaki yakın ilişkinin bir tezahürüdür. Dolayısıyla aşiretlerin isim almasında aralarında yaşayan şeyhlerin doğrudan etkili olduğu anlaşılmaktadır. Günümüzde Kayseri'nin Tomarza ilçesine bağlı Şıhbarak köyü yukarıda adı geçen köylerden birinin zamanla Şeyh Barak/Şıhbarak olarak anılması sonucunda ortaya çıkmış olmalıdır.

Dulkadirli Türkmenleri arasında Zakirli, Bertiz ve Cerid taifelerine bağlı Baraklı/Baraklar isimli üç şube daha mevcuttur. 1530 tarihi itibariyle bunlardan Zakirli'ye tabi cemaat 13 hane, Bertiz'e bağlı cemaat 6 hane ve Cerid'e bağlı cemaat ise 33 hane ve 13 mücerred nüfusa sahiptir[21]. Baraklardan bir şube de Bozok sancağının Sarıkaya mezraasında ziraat etmekte-

---

[17] *Menâkıb-ı Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli Vilâyetnâmesi*, haz. A. Gölpınarlı, İstanbul 1958, s. 130. Hem Barak kıllu olurlar kamusı / Saç götürürler dahi hep cümlesi

[18] BOA, *TD*, nr. 38, s. 22.

[19] BOA, *MAD*, nr. 20, s. 85.

[20] BOA, *TD*, nr. 976, s. 102; KKA, *TD*, nr. 136, v. 217b-218b.

[21] BOA, *TD*, nr. 998/II, s. 452, 488.

dir. Karadere nahiyesinde bulunan mezraa zamanla Sarıkayadibi isimli köye dönüşecektir. Ayrıca Kanak-ı Bâlâ nahiyesinde Söklen taifesine bağlı Karaca Alili cemaatinin meskun olduğu Baraklı köyü de ilk olarak bu aşiret tarafından iskâna açılmış olmalıdır[22]. Son olarak Sis sancağının Meri Sis (Kar-ı Sis) mezraasında bulunan Baraklı cemaati 1563 tarihinde 30, 1572 tarihinde ise 35 nefer nüfusa sahiptir[23]. Saruhan Yörükleri arasında 36 neferlik Barak cemaati ise Urban-ı Baraklı adıyla kayıtlıdır[24]. Saruhan sancağındaki Urban-ı Baraklı cemaatinden başka sancağın merkezi Manisa'da Barak zaviyesine rastlanır. Derehamam mahallesindeki zaviyenin senelik geliri 720 akçedir[25]. Yine Şeyh Barak adını taşıyan başka bir zaviye ise Halep sancağında bulunmaktadır[26]. Bahsi geçen zaviyelerin Barak ismini alması kurucularının Barak Baba'ya bağlı olabilecekleri ihtimalini doğursa da bu hususta kesin bir görüş belirtmek mümkün değildir. Aynı husus Kırşehir[27], Tarsus[28], Adana[29], Urfa[30], Birecik[31], Rize[32], Antep[33], Karahisar-ı Şarkî[34], Şam[35], Çirmen[36], Siroz[37], Varna[38] ve Silistre'de[39] tespit edilen nahiye, köy ve mezralar için de geçerlidir.

Bahsedilen cemaat, zaviye ve köylerin tamamını Barak Baba ile ilişkilendirecek malzeme yoksa da onun ününün Türkmenler arasında oldukça yaygınlaştığı, adının ölümünden yaklaşık iki asır sonra yazılan Hacı Bektaş Velî vilayetnâmesinde geçmesinden hareketle söylenebilir. Bilindiği üzere vilayetnâmede Türkmenlerin hayatında önemli rol oynayan hemen herkes Hacı Bektaş Velî'nin yanına yerleştirilmiştir. Bu bağlamda Barak Baba, Hacı Bektaş Velî'den yaklaşık 35-40 yıl önce ölmesine rağmen onun hali-

---

22 BOA, *TD*, nr. 155, s. 216-217; BOA, *TD*, nr. 315, s. 72, 248; KKA, *TD*, nr. 30, 20a, KKA *TD*, nr. 31, 41a.

23 KKA *TD*, nr.168, 35b.; KKA, *TD*, nr.150, 20b.

24 BOA, *TD*, nr. 165, s. 188.

25 KKA, *TD*, nr.544, 7a.

26 BOA, *ŞD*, 3050/6.

27 BOA, NFS. d. 7378.

28 BOA, DVNSMHM. d., 115/2745.

29 BOA, *TD*, nr. 998/II, s. 332; BOA, AE. SMHD. I, 238/19152.

30 BOA, MVL. 258/53.

31 BOA, A. MKT. Um. 463/72.

32 BOA, MVL. 605/46.

33 BOA, MVL. 716/91.

34 BOA, BOA, *TD*, nr. 387, s. 593.

35 BOA, DH. MKT. 1843/75.

36 KKA, *TD*, nr. 572, 49b.

37 BOA, AE. SMMD. IV. 5/473.

38 BOA, HR. UHM. 136/21.

39 BOA, ML. VRD. TMT. d. 12399.

felerinden biri olarak karşımıza çıkar. Vilayetnâmede Hacı Bektaş Velî'nin ölmeden önce "*Bir halifem de Barak Baba'dır. Gerçek bir erdir. Ona da söyleyin Karasi'ye varsın. Balıkesiri'ye gidip orasını yurt edinsin.*" diye vasiyet ettiği belirtilir. Mensur vilayetnâmede ondan ancak bu kadar bahsedilirken manzum vilayetnâmede ise hakkında daha geniş bilgi yer alır. Barak Baba'nın Sarı Saltık'ın kusmuğunu yemesi ve onun tarafından "*Sen barağımsın.*" hitabına muhatap olması sonucunda isminin Barak kalması bu sefer Hacı Bektaş Velî üzerinden anlatılır. Sonrasında ise mensur vilâyetnamedeki gibi Hacı Bektaş Velî'nin onu Bigadiç'e gönderdiği ifade edilir:

Hoş baraksun barakumsın barakum
Sana oldurur nasibüm bil benüm
Andan ana geldi hâlât-ı garîb
Rütbet-i erlik ana oldı nasib
Sonra ana çhar alamet virdiler
Bugaduç yirine anı sürdiler[40]

Hem mensur hem de manzum vilayetnâmede Balıkesir ve Bigadiç vurgusunun öne çıkmasının muhtemel sebebi Balıkesir'in Bigadiç ilçesine bağlı Topalak köyü yakınlarında olduğuna inanılan Barak Baba türbesidir. Buradan anlaşıldığı kadarıyla Uzun Firdevsî'nin 1481-1501 tarihleri arasında vilayetnâmeyi yazmasından çok önce hem Barak Baba hem de Balıkesir'deki Barak Baba türbesi Bektaşiler arasında oldukça meşhur bir hale gelmiştir. Bu hususta yukarıda da işaret edildiği üzere Kırşehir'de yaşayan Baraklıların etkisi dikkate alınmalıdır. Zira bölgedeki Küllü Barak, Kıl Barak ve Tülü Barak isimli köyler doğrudan Barak Baba'yı çağrıştırmakta olup manzum vilayetnâmede geçen "*Hem Barak küllü olurlar kamusı/ Saç götürürler dahi hep cümlesi.*" satırlarının da muhatapları bunlar olmalıdır. Bütün bu açıklamalar erken denebilecek bir yaşta öldürülmesine rağmen Barak Baba'nın Türkmenler nezdinde önemli bir yer edinerek kısa zamanda kalabalık bir Türkmen grubunu kendisine bağladığını, onlardan bazılarının ise Baraklılar adını alarak bu isimle anıldıklarını gösterir.

Kaynaklar

I. Arşiv Kaynakları

A. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri

1. Tahrir Defterleri (BOA, TD): 54, 155, 165, 315, 387, 976, 998/II.
2. Maliyeden Müdevver Defterler (MAD): 20.
3. Diğer Fonlar:A. MKT. Um. 463/72; AE. SMHD. I, 238/19152; AE. SMMD. IV. 5/473; DH. MKT. 1843/75; DVNSMHM. d., 115/2745; HR. UHM. 136/21; ML. VRD. TMT. d. 12399; MVL. 258/53; MVL. 605/46; MVL. 716/91; NFS. d. 7378; ŞD, 3050/6.

B. Kuyûd-ı Kadime Arşivi

[40] *Menâkıb-ı Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli Vilâyetnâmesi*, s. 88, 131.

1. Tahrir Defterleri (KKA TD): 12, 26, 30, 31, 38, 136, 150, 168, 544, 572.

II. Araştırma ve İncelemeler

Ayhan, Aydın, "Yeni Bulunan Barak Baba Yatırı ve İyileştirme Özellikleri", *IV. Türk Tıp Tarihi Kongresi*, İstanbul 18-20 Eylül 1996, Ankara 2003.

Birdoğan, Nejat, *Anadolu ve Balkanlar'da Alevi Yerleşmesi*, İstanbul 1992.

Gölpınarlı, Abdülbaki, *Yunus Emre ve Tasavvuf*, İstanbul 1961.

Karamustafa, Ahmet T., *Tanrının Kuraltanımaz Kulları*, çev. R. Sezer, İstanbul 2012.

Kaşgarlı Mahmud, *Divanü Lûgat-İt Türk*, çev. B. Atalay, Ankara 2013.

Koç, Mustafa, "Eski Anadolu Türkçesi Karışık Dilli Metinlerinden Barak Baba Manzumesi", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, Sayı 28, Yıl 2018.

Köprülü, Fuat, *Anadolu'da İslamiyet*, çev. R. Hulusi, haz. M. Hulusi, İstanbul 2003.

Menâkıb-ı Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli Vilâyetnâmesi, haz. A. Gölpınarlı, İstanbul 1958.

Ocak, A. Yaşar, "Barak Baba", *DİA*, C. 5, İstanbul 1992.

Ocak, A. Yaşar, *Babaîler İsyanı*, İstanbul 2016.

Ocak, A. Yaşar, *Popüler İslâm'ın Balkanlar'daki Destanî Öncüsü Sarı Saltık*, Ankara 2002.

Ögel, Bahaddin, *Türk Kültür Tarihine Giriş*, Cilt 4, Ankara 1995.

Öztelli, Cahit, "Yunus Emre Dolayısıyla Barak Baba-Taptuk Emre", *Türk Dili*, Cilt XIV, Sayı 167.

Yunus Emre, *Risâletü'n-Nushiyye ve Dîvan*, nşr. A. Gölpınarlı İstanbul 1965.

III. İnternet Kaynakları

https://www.afyonzafer.net/sandikli/sandikli-barak-baba-suyu-test-sonuclari-olumlu-cikti-h30446.html (6 Temmuz 2022)